

דבר המנהל הכללי

מגפת הקורונה פרצה לחיינו כרעם ביום בהיר. עוד טרם הפנמנו שמדובר באירוע שלא היה דומה לו מאז קום המדינה, חדלו עשרות אלפי עסקים לתפקד והוציאו לחופשה ללא תשלום או פיטרו מיליון עובדים בקירוב.

ללא כל הודעה מוקדמת מצאו עצמן מאות אלפי משפחות עם ילדים סופגות פגיעה קשה במישור הכלכלי והנפשי. חוסר הודאות הפך מנת חלקן וגרם להן לשנות דפוסי התנהלות.

הביטוח הלאומי הפנים את גודל השעה, וכל עובדיו נרתמו לעבוד מסביב לשעון, עשו לילות כימים, כדי להתגבר על העומס הבלתי נתפס של תביעות דמי אבטלה, הבטחת הכנסה, סיעוד וכל יתר הקצבאות החיוניות. חוק דמי אבטלה של הביטוח הלאומי מורכב מאוד, מצריך טיוב נתונים ממקורות שונים ורווי במבחני סף לזכאות. זאת ועוד, בנסיבות השינוי הקיצוני שחל בשוק העבודה קרסו לא אחת המערכות המקוונות להגשת תביעות, לאו דווקא של הביטוח הלאומי, והכניסו ללחץ את המובטלים שנדרשו להזין שוב ושוב את בקשותיהם. כך נוצרו כפילויות וטעויות בהקלדת הנתונים ובמילוי הפרטים ההכרחיים.

מערכת יציבה שטיפלה מדי חצי חודש "רק" ב-8,500 תביעות לדמי אבטלה "הופצה" במיליון תביעות. למרות העול הכבד, טיפלו עובדי הביטוח הלאומי בכל התביעות בסבלנות, ברגישות ובחמלה, מתוך הזדהות עם מצוקת העובדים שהוצאו בעל כורחם לחל"ת במקרה הטוב ופוטרו במקרה הרע.

במהלך מארס-אפריל טיפל הביטוח הלאומי בכמיליון תביעות לדמי אבטלה ושילם כ-5.7 מיליארד ש"ח. אף שאין בגובה דמי האבטלה, שהוגבלו בחוק, לתת מענה מלא לצורכי המובטלים, יש בהם כדי לסייע להם, ולו חלקית, להחזיק את הראש מעל המים.

במקביל לטיפול השוטף בתביעות המובטלים ניתחה מחלקת המחקר של הביטוח הלאומי את הנתונים והכינה אומדני הכנסות והוצאות וצפי נדרש של תזרים מזומנים. פעילות זו אפשרה למערכת להתנהל ללא עיכובים ולהעביר לזכאים את התשלומים.

הנסיקה בהיקף התשלומים תקצר את פרק הזמן שייותר עד שנגיע לנקודת האיזון בין הכנסות להוצאות. משם ואילך יאלץ אותנו הגירעון לכרסם בעתודות הכספים של המבוטחים, שהופקדו בידי משרד האוצר, לטובת עמידה בתשלום מלוא זכויותיהם בהווה ובהתחייבויות לעתיד.

עקב המשבר הצטמצמה לראשונה בהיסטוריה יתרת הנכסים הפיננסיים של הביטוח הלאומי. זוהי נורת אזהרה המתריעה על הצפוי לבוא, אם לא ניערך כראוי ונגבש תוכנית הבראה המגובה בשינויי חקיקה, שיעגנו לטובת הדורות הבאים את האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי.

אף שאנו שרויים עדיין בעיצומו של אירוע, כבר מתבררות תובנות מספר:

1. העצמאים ובעלי השליטה נותרו בגפם ללא כתובת למצוקותיהם.
 2. הקיצוצים בקצבאות במהלך שנות ה-2000, שהיו כרוכים בהפחתת התשלומים ובהקשחת מבחני הזכאות, פגעו בביטחון הסוציאלי של תושבי המדינה. על פי חישובי מנהל המחקר חסרים כ-55 מיליארד ש"ח כדי להתאים, למקובל במדינות ה-OECD, את ההוצאה החברתית בישראל, הכוללת גם רווחה וחינוך.
 3. כדי לשפר את השירות ואת זמינותו, נדרש לצמצם את הברוקרטיה, לפשט תהליכים, להטמיע דפוסי עבודה יעילים ולהגביר את השימוש בכלי עזר ממוחשבים, כגון רובוטים.
 4. חשוב להקדים את המאוחר ולעגן לאלתר את האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי.
 5. חיוני לאמץ מדיניות שבזכותה לא יהפוך העוני הזמני של 2020 לעוני קבוע.
 6. תושבי המדינה הפגינו סולידריות חברתית ואנושית ראויות לחיקוי.
- נכון לעכשיו, אנחנו עדיין מתמודדים עם ספיחי המאבק בנגיף הקורונה, אבל אם יגיע גל שני שלו, אז בכל הנוגע לתפקוד המערכות ולהענקת השירות לתושבי המדינה נהיה בנקודת פתיחה טובה לאין ערוך מזו שהיינו בה, כשהוא פרץ לחיינו.

בברכה,

מאיר שפיגלר

המנהל הכללי של המוסד לביטוח לאומי